

Gotlands
Ornitologiska Förening

YTTRANDE

Datum Ärende
2012.10.31 MHN 2012/3010

Region Gotland
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
621 81 VISBY

Yttrande över ärende MHN 2012/3010 gällande anmälan om uppförande av vindkraftverk på Gotland Fide Odvalds 1:72

Gotlands Ornitologiska Förening (GOF) har tagit del av rubricerat ärende och lämnar här föreningens synpunkter.

Allmänt

I ansökan refereras till flerårig studie vid Näsudden vilken uppger visa att i genomsnitt sker 10–20 fågelkollisioner med dödlig utgång per år. GOF vill här belysa att studiens preliminära resultat, då den uppger vara avslutad år 2013, visar att 18,5 fåglar dödas genom kollision varje år och att detta gäller för varje enskilt vindkraftverk. Antalet 18,5 ska alltså multipliceras med antalet verk. GOF vill även poängtera att denna siffra enbart är baserad på fåglar större än en duva i storlek och att småfåglar därför inte är inräknade. Det verkliga antalet är således betydligt större. Trots det är antalet fåglar som dödas av vindkraftverk på Gotland väsentligt högre än Europasnittet – minst tre gånger så högt – vilket visar på att konflikter mellan naturvärden och vindkraft är större på Gotland jämfört med andra regioner i Sverige och Europa. Därtill, av de dödade fåglarna finns en rad olika arter för vilken den negativa påverkan sannolikt skiljer sig väsentligt. Det är således avgörande att i detta sammanhang även diskutera vilka arter som förekommer i området som häckande eller förbiflyttande och därmed utsätts för risker. Kollision är en del i den påverkan som vindkraftverk innebär men annan påverkan, såsom barriäreffekter och habitatförluster är helt nödvändiga att beakta. Vid bedömning av den faktiska påverkan ska även hänsyn tas till kumulativa effekter.

Gotland utgör en plats där särskilt stora fågelantal befinner sig. Under vår- och höst passerar betydande antal fågel på väg till och från sina häckningsplatser. Även det häckande fågelbeståndet på Gotland är stort med en rad hotade eller känsliga arter. Gotland hyser även mycket värdefulla naturmiljöer som är särskilt bevarandevärda och nödvändiga för många arter. Dessutom är gotländsk skogsmark, gräsmark, alvar, hed, strandäng osv inte helt jämförbara med varandra då påverkan på naturvärden av vindkraft skiljer sig mellan dessa biotoper.

Platsen för det planerade vindkraftverket är ett sällsamt dåligt val av placering. Att det finns befintliga verk i närområdet är inte skäl för att acceptera ett ytterligare verk – snarare ytterligare motiv för att inte bevilja uppförande av nya verk. Området är geografiskt lokaliserat på södra Gotland och där ön är som smalast, och fungerar därmed som en flaskhals vid fågelsträck. Här passerar stora mängder fågel vid vår- och höstflytt men även under häcknings- och vintertid. En rad skyddsvärda och hotade arter passerar området utöver betydande mängder övriga arter. I området förekommer även häckande arter som i olika grad har upptagits på svenska rödlistan och i EU:s

fågeldirektiv. Området är frekvent utnyttjat av både kungsörn och havsörn och det finns även häckande örn i närområdet.

Fladdermus

En djurgrupp som visats vara hårt drabbad av vindkraftsutbyggnad är fladdermus. Det finns starka skäl till att områdets betydelse för fladdermöss verkligen skulle ha undersökts vid planeringen av detta verk. I *Vindkraftens effekter på fåglar och fladdermöss – en syntesrapport* (Rydell m.fl. 2011), beskrivs under kapitel 8.2 att förekomst av fladdermöss i ett område kan öka efter att vindkraftverken byggts och att i förväg beskriva förekomst och beteende ibland kan misslyckas. Det viktigaste är därför att undvika exploatering i riskfyllda områden, vilket beskrivs i kapitel 8.1 i rapporten. Syntesrapporten anger också att de negativa effekterna kan reduceras om verken stängs av under känsliga perioder och om sådana villkor ställs vid tillståndsgivning kan eventuell minskning i elproduktion finnas med i kalkylen från början. Åtgärden att stänga av verk tillämpas på flera håll i världen och sker i Sverige med stöd av 11 kap 8 § miljöbalken, vid vattenkraftverk för att reducera skador på vandrande fisk. Studier på effekter av avstängning av vindkraftverk har visat att åtgärden har positiv effekt för fladdermusfaunan (t.ex. Arnett m.fl. 2010., Baerwald, m.fl. 2009). Denna åtgärd innebär påverkan på den ekonomiska kalkylen varför det skulle vägts in i ett tidigt skede. En annan aspekt som skulle ha vägts in är storleken på verket. Antalet fladdermöss som kolliderar med vindkraftverk ökar exponenssiellt med höjden på vindkraftverken (Barclay m.fl. 2007), vilket betyder att den typ av vindkraftverk som planeras att uppföras kommer att orsaka mycket större påverkan på fladdermusfaunan jämfört med ett mindre vindkraftverk.

Örnar

Vad beträffar specifika skyddshänsyn att beakta ska det tillämpas buffertzonen på minst 2 km till örnbon. Länsstyrelsen tillämpar detta avstånd numera och i flera domar har det fastslagits att sådant avstånd ska gälla (MMÖD M 824-11 och MMD M 42-10). Därutöver ska hänsyn tas till särskilda platser där örnar uppträder men nödvändigtvis inte häckar (IMMÖD dom M 8344-11). Det angivna avståndet är således ett minimum som behöver beaktas. I flera vetenskapliga publikationer har forskare i Norge visat att effekterna på havsörn vid en vindkraftutbyggnad är ökad dödlighet genom kollision med vindkraftverk (t.ex. Bevanger m.fl. 2009, Lie Dahl m.fl. 2012 och referenser däri), att örnarna förlorar lämpliga häckningsplatser och födosöksområden (t.ex. Bevanger m.fl. 2009) och att det påverkar deras häckningsframgång (Lie Dahl m.fl. 2012).

När det gäller hänsynstagande till hotade och/eller känsliga arter som t.ex. kungsörn ska både historiska, befintliga och tänkbara framtida boplatser och revir beaktas, vilket också beskrivs i Åtgärdsprogram för kungsörn (Hjernquist, 2011). I aktuellt fall finns både tidigare boplatser (historiska revir) liksom tänkbara framtida boplatser och vi menar att detta tillsammans med befintliga häckningar och förutsättningar måste beaktas.

Hur kungsörnar utnyttjar revir beror på de lokala förhållandena, alltså hur framför allt landskapet och födotillgången ser ut kring reviren. I Åtgärdsprogram för kungsörn står: *”Studierna om hur stort område kungsörnen födosöker i finns i kapitlet Livsmiljö och kan ge en vägledning om att nödvändiga skyddsavstånd.”* Dessa studier visar att häckande kungsörnar i snitt jagar 3,5 km från boplatserna och sällan längre än 6 km (Marzluff, 1997) och på Gotland kan häckande kungsörn jaga längre än 7 km från boet (Hjernquist opubl.). I Skottland skedde mer än 50 % av kungsörnsaktiviteterna inom 3 km från boplatserna (McGrady, 1997).

Det finns inga studier (i världen) som tyder på att kollisionsrisken för rovfågel vid en vindkraftpark minskar med tiden. Istället visar studier på att skadefrekvensen är oförändrad eller ökande. Detta finns även beskrivet i syntesrapporten (sid 37). För långlivade och relativt fåtaliga arter, som t.ex. kungsörn och havsörn, är risken stor att effekten av sådan dödlighet i ett område på sikt leder till nedgång i populationen då området blir en så kallad ”sink population” (nya individer ersätter de som dör och

dödligheten utarmar successivt beståndet). Kungsörnen är fåtalig och en långlivad art där även svag ökning av dödlighet kan få stor negativ påverkan på populationen (se t.ex. Carrete m.fl. 2009). Där till ackumuleras negativa effekter över tid vid vindkraftsetableringar vilket leder till eskalerad negativ påverkan över tid (se t.ex. Stewart m.fl 2007).

När det gäller påverkan på bland andra örnar måste artskyddsförordningen beaktas. Om dessa arter avsiktligt störs och deras viloplatser och fortplantningsplatser skadas eller förstörs krävs dispens enligt 14 § artskyddsförordningen. Mot bakgrund av kunskapen om de risker som vindkraftverket skulle innebära kan inte artskyddsförordningen förbises. I dom vid Mark- och miljödomstolen (M 2682-11) fastställs förbud att utan dispens enligt 14 § artskyddsförordningen uppföra vindkraftverk.

Slutsats

Bedömningen är att ansökta verket inte kan uppföras då det i sådana fall skulle strida mot domslut. GOF menar att det är ett minimum vid beaktande av naturhänsyn att följa domstolsutslag. Region Gotland bör förutom att följa dessa domar som meddelats till skydd för naturvärden, aktivt verka för att den gotländska naturen bevaras och inte utsätts för sådan exploatering som innebär skador.

Mot bakgrund av i detta yttrande nämnda skäl finner vi det rimligt och korrekt att inte meddela tillstånd för det ansökta vindkraftverket.

På uppdrag av styrelsen för
Gotlands Ornitologiska Förening
Visby 31 oktober 2012

Måns Hjernquist
Ordförande

Gotlands Ornitologiska Förening
c/o Måns Hjernquist
Sproge Snoder 806
623 44 Klintehamn
Tele: 0498-24 42 63
Mobil: 0702-25 32 91
E-post: gof@blacku.se

Referenser

Arnett, E.B., Huso, M., Hayes, J.P. & M. Schirmacher, 2010. *Effectiveness of changing wind turbine cut-in speed to reduce bat fatalities at wind facilities*. A final report to the Bats and Wind Energy Cooperative. Bat Conservation International, Austin, Texas.

Baerwald, E. F., and R. M. R. Barclay. 2009. *Geographical variation in activity and fatality of migratory bats at wind energy facilities*. Journal of Mammalogy 90:1341-1349.

- Baerwald, E.F., Edworthy, J., Holder, M. & Barclay, R.M.R. 2009. *A large-scale mitigation experiment to reduce bat fatalities at wind energy facilities*. Journal of Wildlife Management 73, 1077–1081.
- Bevanger, K., Berntsen, F., Clausen, S., Dahl, E.L., Flagstad, Ø., Follestad, A., Halley, D., Hanssen, F., Hoel, P.L., Johnsen, L., Kvaløy, P., May, R., Nygård, T., Pedersen, H.C., Reitan, O., Steinheim, Y., Vang, R., 2009. *Pre- and Post-Construction Studies of Conflicts Between Birds and Wind Turbines in Coastal Norway (BirdWind)*. Progress Report 2009, In NINA Report. Norsk Institute for Naturforskning, Trondheim, p. 70.
- Barclay, R. M. R., E. F. Baerwald, and J. C. Gruver. 2007. *Variation in bat and bird fatalities at wind energy facilities: assessing the effects of rotor size and tower height*. Canadian Journal of Zoology. 85:381-387
- Carrete, M., Sanchez-Zapata, J.A., Benitez, J.R., Lobon, M. & Donazar, J.A. 2009. *Large scale risk-assessment of wind-farms on population viability of a globally endangered long-lived raptor*. Biological Conservation, 142:2954–2961.
- Hjernquist, M. 2011. Åtgärdsprogram för kungsörn 2011–2015. Naturvårdsverket, Stockholm, rapport 6430. <http://www.naturvardsverket.se/bokhandeln>
- Lie Dahl, E., Bevanger, K., Nygård, T., Røskaft, E. & Stokke B.G. 2012. Reduced breeding success in white-tailed eagles at Smøla windfarm, western Norway, is caused by mortality and displacement. 145(1): 79-85.
- Marzluff, J.M., Knick, S.T., Vekasy, M.S., Schueck, L.S. & Zarriello, T.J. 1997. *Spatial use and habitat selection of golden eagles in southwestern Idaho*. The Auk 114(4): 673–687.
- McGrady, M.J., McLeod, D.R.A., Petty, S.J., Grant, J.R. & Bainbridge, I.P. 1997. *Golden Eagles and forestry*. Roslin: Forestry Commission Research Information. Report nr Note 292.
- Rydell, J., Engström, H., Hedenström, A., Larsen, J.K., Pettersson, J. & Green, M. 2011. *Vindkraftens effekter på fåglar och fladdermöss – en syntesrapport*. Naturvårdsverket, Stockholm, rapport 6467.
- Stewart, G.B., Pulli, A.B. & Coles C.F. 2007. *Poor evidence-base for assessment of windfarm impacts on birds*. Environmental Conservation 34: 1-11.